

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В. Є. Калинюк, аспірант, Національний авіаційний університет, viktor2695@gmail.com, orcid.org/0000-0002-9170-1237

Методологія дослідження. Дослідження ґрунтується на використанні системного підходу, який було застосовано при побудові концептуальної моделі адаптації управління економічною безпекою підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

Результати. У статті окреслено необхідність формування аналітичної бази та діагностичного інструментарію для оцінки якісного стану бізнес-процесів з урахуванням системи економічної безпеки підприємства, неотехнологій та неоідей, які відкривають можливості для забезпечення успішного функціонування підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Виокремлено ключові відмінності адаптивної системи економічної безпеки підприємства а саме: її здатність враховувати у загальній системі управління підприємством його галузеві особливості й масштаб його діяльності, стадії життєвого циклу функціонування, наявність або відсутність міжнародної активності, з одного боку, і його стійкістю до потенційно можливих загроз, підтриманням стабільності ринків та ліквідності на достатньому рівні, з іншого.

Новизна. Створено концептуальну модель адаптації управління економічною безпекою підприємства в умовах неотехнологічного відтворення, в основу якої покладено інституціональні умови та особливості його функціонування, а також фактори впливу на економічну безпеку і системозабезпечуючі складові.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його результатів для створення системи економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

Ключові слова: економічна безпека, підприємства, чинники впливу, концептуальна модель, неотехнологічне відтворення, адаптація, загрози, неотехнології, неоідеї.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання обумовлюють здійснення постійного моніторингу як процесу функціонування підприємства, так і рівня його економічної безпеки. В теперішній час мають місце зміни в системі забезпечення ресурсами, потреб споживачів, русі вхідних і вихідних потоків, конкурентних сегментів, оскільки ці сфери забезпечують стабільність економічної безпеки підприємств як передумови розвитку та адаптації до викликів зовнішнього середовища.

Ефективна діяльність вимагає швидко та адекватно відповідати на запити та перспективи сегментів ринку, що є типовим для вузькономклатерних підприємств, якими можна вважати транспортні. Складність адаптації економічної безпеки таких підприємств

виникає через те, що загрози і небезпеки будуть стосуватись суміжних сегментів ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковому дискусії проблемам формування, підтримання на необхідному рівні економічної безпеки підприємства досліджено в публікаціях таких вчених, як: Ареф'єва О., Побережна З.[1], Данілова Е. [2], Денисенко М. [3], Колісниченко П.[6], Залізнюк В., Сафонік Н., Кая А.[4], Залуцька Х.[5], Кривобок К. [7], Орлик О. [8], Пілецька С., Коритько Т., Кравчук Н. [9], Прохорова В., Крутова А., Дяченко К. [10], Смерічевський С. Ф. [11], Тульчинська С. О., Солосич О. С. [12], Кузіор А.; Ареф'єв С. [13], Лепейко Т., Овечкіна О., Шкода М. [14], Бабій Л, Гончаренко І. Проте, врахування умов і переваг неотехнологічного відтворення при

адаптації економічної безпеки підприємства потребує опрацювання їх як драйверів забезпечення стійкого функціонування та розвитку через інноваційність технологій і продуктів, обґрунтування необхідності впровадження заходів по захисту від загроз та їх нейтралізація.

Формулювання мети статті. Мета дослідження полягає в розробленні науково-методичний підхід до формування економічної безпеки підприємства через вдосконалення існуючих інструментів задля забезпечення її ефективної адаптації до динамічного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічність сучасного зовнішнього середовища вимагає від підприємств вчасної адаптації задля збереження наявних конкурентних переваг на відповідному сегменті ринку. Це обумовлює наявність різних підходів до підтримання економічної безпеки на встановленому рівні. Так, Ареф'єва О. В. і Побережна З. М. пропонують використання концепції холістичного управління адаптивністю підприємства в умовах циклічної економіки, а також виокремлено стани підприємства та взаємодію між всіма учасниками, які є єдиним цілим, а також запропоновано систему формування адаптивності підприємства, що дають можливість оптимізувати діяльність підприємств [1, с.64]. В даному контексті Кривобок К. В. відмічає, що «частини за все підприємство одночасно використовує декілька видів адаптації, що залежить від поставленої мети, стану його внутрішнього середовища та тенденцій зовнішнього. На відміну від адаптації підприємства його адаптивність розглядається фахівцями та науковцями як властивість системи, її здатність і характеристика» [7, с.415].

Доцільність змін при здійсненні неотехнологічного відтворення обумовлена потребами підтримання ефективності діяльності «підприємства, які оперативної й адекватно реагують на вимоги, потреби, наявні перспективи ринку, що є характерною особливістю диверсифікованих підприємств. Основна проблема діяльності таких підприємств зумовлена складністю управління значною кількістю різнобізнесових (різноаспектних) напрямків діяльності, спричинених

зростаючою кількістю перспективних бізнес-процесів, в окремих випадках не пов'язаних між собою жодними параметрами [5, с.165]. Для того, щоб максимально ефективно раціоналізувати діяльність підприємств у процесі неотехнологічного відтворення, бажано визначити оптимальний напрям їх розвитку та сформувати відповідну аналітичну базу і діагностичний інструментарій для оцінки якісного стану бізнес-процесів, використовуючи систему економічної безпеки як ключову складову потенціалу підприємства, існуючі та потенційно можливі неотехнології та неорієнтації можуть бути використані для покращення як бізнес-процесів, так і загальної ефективності підприємства, а також забезпечать успішне функціонування його в умовах неотехнологічного відтворення. До того ж, післявоєнна відбудова потребуватиме оновлення підходів також до екологічного аспекту формування підґрунтя економічної безпеки підприємств, можливих загроз щодо обмеженості ресурсів. «Сучасний розвиток економіки вимагає залучення до господарського обороту все більшої кількості природних ресурсів і призводить до виснаження природних комплексів. Мінімізація техногенного навантаження на навколишнє природне середовище набуває особливого значення для промислових підприємств в умовах збільшення обсягів видобутку корисних копалин та нарощування виробничих потужностей» [15, с.175].

Разом з тим, «лише злагодженість державної економічної політики та стійкість внутрішніх систем забезпечення економічної безпеки підприємств дозволить досягти безпекового синергізму у контексті ефективного реагування на оперативні виклики та загрози мінімізуючи втрати як національної економічної системи, так і окремих підприємств» [12]. Ґрунтуючись на тому, що економічна безпека підприємства забезпечує своєчасне виявлення та ліквідацію можливих небезпек та загроз, зниження можливих наслідків реалізації господарського ризику, нами розроблено систему формування економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні, представлену на рис. 1.

«Використання адаптивно-орієнтованого підходу дає змогу розкрити стійкість

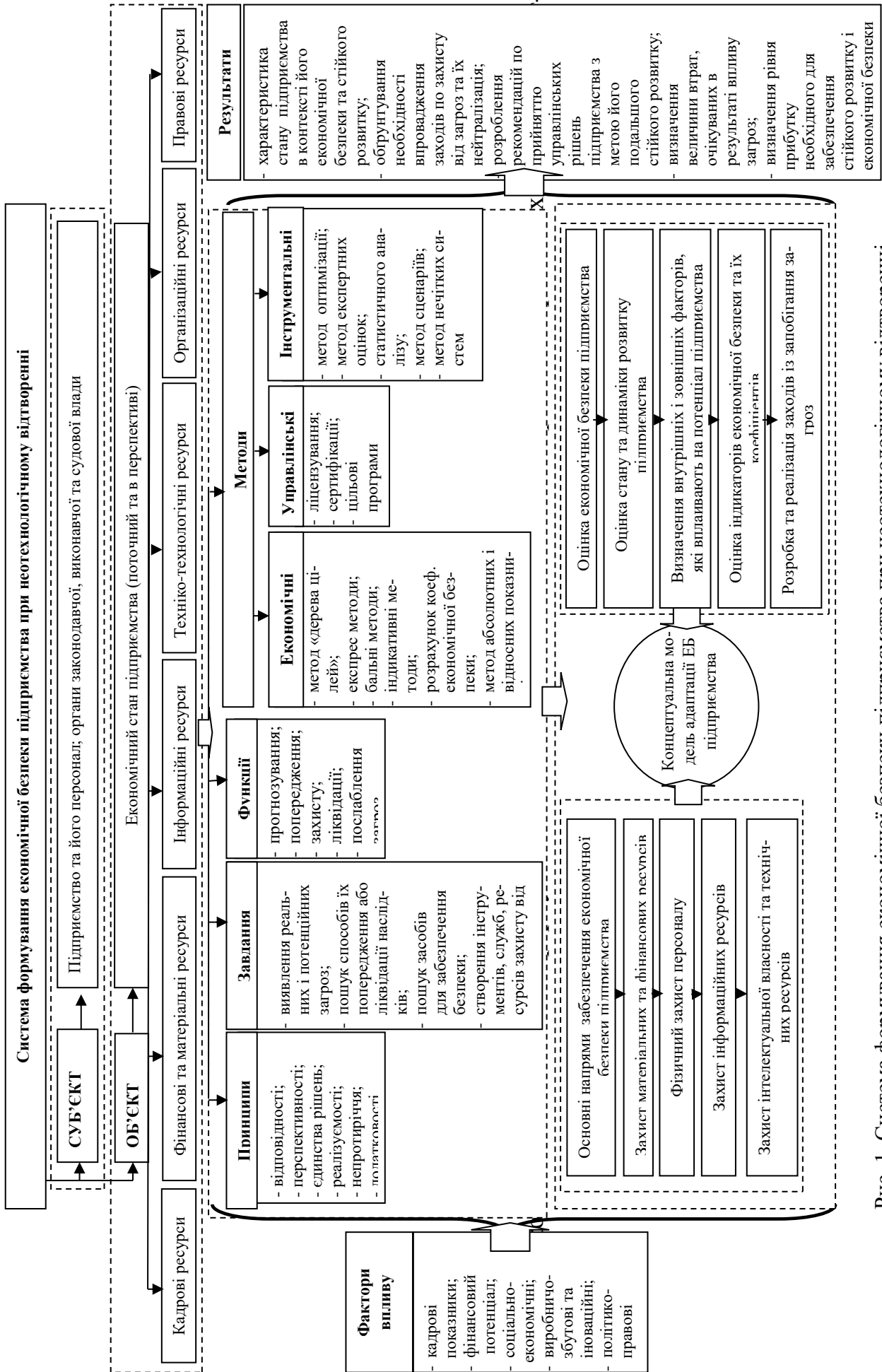


Рис. 1. Система формування економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні

протидії та попереджувальний характер системи економічної безпеки. Адаптивність до динамічності інноваційного розвитку міжнародного бізнес-середовища потребує недопущення та запобігання економічним загрозам і ризикам» [4, с.42].

Унікальність адаптації економічної безпеки полягає в тому, що створювана система має враховувати також рівень розвитку та структуру виробничого потенціалу підприємства, ефективність його використання, спрямованість діяльності, кваліфікації кадрів, виробничу дисципліну, стан навколишнього та конкурентного середовища та багато інших факторів. Це сприятиме формуванню та підтримки конкурентних переваг внаслідок ефективності діяльності та забезпеченню адаптації економічної безпеки як циклічного процесу змін, що є необхідною умовою для оновлення технологій.

Виявлені небезпеки можуть мати разовий, тимчасовий і хронічний характер, які впливають на стабільність діяльності та фінансову стійкість функціонування підприємства. «Стойка економічна небезпека характеризує стан, коли підприємство тільки поглинає ресурси або засоби контрагентів-кредиторів без погашення власної кредиторської заборгованості. Хронічна економічна небезпека означає, що підприємство поглинає без повернення ресурси інших економічних агентів, своїх працівників, акціонерів та інших суб'єктів ринку, нарощуючи податкові заборгованості» [6, с.41].

В нестабільному середовищі функціонування підприємств, що складаються з умов, в яких неотехнології застосовуються в процесі оновлення, важлива роль відіграє система економічної безпеки, що має бути розроблена для створення передумов стабільності підприємства. При формуванні системи економічної безпеки підприємства необхідно враховувати її наявну стратегію і перспективні напрями діяльності. Основна мета якої полягає у системі поглядів, заходів, рішень та дій у сфері її забезпечення, які допомагають створити сприятливе середовище задля досягнення позитивних результатів діяльності, тобто виконувати виробничу програму, випускати конкурентоспроможну продукцію, підвищувати ефективність виробництва тощо. «Для дослідження ризиків

реалізації економічних інтересів підприємства виникає необхідність у виявленні системи зацікавлених осіб; ідентифікації їх економічних інтересів; ідентифікації ризиків їх реалізації; формуванні системи показників оцінювання рівня задоволення економічних інтересів зацікавлених осіб; оцінюванні ризиків реалізації економічних інтересів та їх впливу на економічні інтереси суб'єктів економічних відносин» [2, с.219].

«Проте, саме в умовах дестабілізаційного розвитку система економічної безпеки має бути адаптивною, а відповідно, має відрізнятися від звичайної системи. Система економічної безпеки має розглядатися в загальній системі управління підприємством та враховувати галузеві особливості його діяльності, розміри, рівень життєвого циклу, наявність/відсутність мережі, наявність/відсутність міжнародної діяльності, наявність/відсутність інвесторів, наявність/відсутність інноваційної діяльності» [10].

У сучасних умовах на підприємства впливають різні чинники, що змушують пристосовуватись до нестабільності та негативних впливів, здійснювати пошук адекватних рішень складних проблем та знаходити шляхи мінімізації загроз у своїй діяльності. Важливими особливостями адаптування економічної безпеки є забезпечення ефективної діяльності, оптимальне використання наявних ресурсів, забезпечення належного рівня кваліфікації персоналу та якості бізнес-процесів підприємства, а також постійне нарощування потенціалу та розвитку підприємства.

Дестабілізація економічної безпеки підприємства безпосередньо залежать від виду його економічної діяльності та цілей і завдань, які стоять перед конкретним підприємством. Серед основних факторів економічної безпеки виокремлюють екзогенні та ендегенні. До перших належать економічна та політична ситуація, фіскальна політика держави, насиченість фінансового ринку, трудові ресурси, засоби виробництва та ринки збуту. Прикладами ендегенних факторів є кадрова політика підприємства та персонал, економічна політика, забезпечення фінансової незалежності та стійкості, управління конкурентоспроможністю підприємства,

маркетинг, інновації та непередбачувані обставини тощо.

Тенденції розвитку на інноваційній основі частково або повністю визначений процес можна здійснити через створення кластерів за певною ознакою. «Здійснення інноваційної діяльності в рамках інноваційного кластеру дозволяє створювати інноваційний продукт або послугу зусиллями всіх суб'єктів кластеру, що передбачає гармонійну взаємодію між ними в процесі реалізації інноваційної діяльності. Проте особливістю функціонування кластера є наявність конкуренції між окремими суб'єктами кластера, що призводить до ускладнення управління кластером. Зокрема, значна складність і необхідність гармонізації взаємовідносин актуалізує проблему інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень як на рівні кластеру, так і на рівні окремих учасників кластеру» [14].

Виходячи з вищезазначеного, можна класифікувати фактори економічної безпеки підприємства: організаційна структура підприємства; рівень кваліфікації кадрів та їх здатність до адаптації; техніко-технологічне оснащення і інноваційні оновлення; інформаційне середовище; управлінські методи і навички; структурна характеристика майна підприємства; фінансовий стан підприємства та ін. «До того ж підприємства мають елементи нерациональної структури, що може призвести до погіршення їх ліквідності, особливо в умовах несприятливих політичних факторів. Крім того, забезпечення раціональної структури балансу підприємств вимагають процеси постійного інвестування в модернізацію обладнання та розширення потужностей. Разом із тим, унікальність кожного з досліджуваних підприємств щодо виробничої та комерційної діяльності дозволяє їм регулярно мати замовлення та функціонувати на відповідному ринку» [11].

Перелічені фактори є як елементами забезпечення економічної безпеки підприємства, так і джерелами потенційних загроз. Тому виникає необхідність приділяти увагу обом аспектам даної проблеми керівництву підприємства. При цьому важливо визначити частку кожного фактора в загальному рівні ризику підприємства та залучення кожного

фактора до процесу забезпечення економічної безпеки. Також, «для забезпечення економічної безпеки підприємства необхідно розуміти, що являють собою ризики і загрози економічній безпеці підприємства, які виникають ризики і загрози в процесі функціонування підприємства, визначити в чому полягає різниця між цими поняттями і які існують заходи протидії» [9, с.65].

Ефективне управління підприємством та економічна безпека можуть бути забезпечені лише за умови створення комплексної системи управління вищезазначеними факторами та їх ранжуванням. Виходячи з конкретної ситуації, кожному підприємству необхідно визначити (спрогнозувати) найбільш важливі (небезпечні) зовнішні та внутрішні фактори і розробити систему контрзаходів для їх своєчасного виявлення, запобігання або пом'якшення. Необхідно з'ясувати можливі наслідки впливу факторів, виявити приховані перешкоди у вирішенні бізнес-завдань, передбачити резервні можливості і застрахуватися від невдалого або небажаного розвитку подій, включаючи: партнерів підприємства, конкурентів, споживачів, потенційних інвесторів і співробітників дослідження, отримання інформації, необхідної для прийняття найбільш оптимальних бізнес-рішень щодо стратегії і тактики господарської діяльності підприємств, збір даних, аналіз, оцінка та прогнозування розвитку подій [8]. Таким чином фактори забезпечення економічної безпеки підприємства є комплексом умов (як зовнішніх, так і внутрішніх), що впливають на параметри безпеки.

У цьому контексті, автором запропоновано напрями нейтралізації основних загроз економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Шляхи покращення економічного стану підприємства можливі за рахунок зменшення потенційних економічних загроз та підвищення рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання: підтримання фінансової стійкості та ліквідності підприємств на достатньому рівні, створення умов для підвищення ефективності функціонування підприємств; впровадження новітніх інформаційних технологій та сучасного обладнання в діяльність підприємства з метою підвищення його прибутковості та конкурентоспромож-

ності; організація оптимальної організаційної структури для ефективного управління; підтримання кваліфікації працівників підприємства на належному рівні та оптимізація

розподілу функціональних обов'язків; забезпечення ефективних заходів безпеки для працівників, капіталу, активів та бізнес-інтересів [3].

Таблиця 1

Напрями нейтралізації найбільш значних загроз економічній безпеці

Фактори економічної безпеки підприємства	Найбільш значущі загрози економічній безпеці підприємства	Напрями нейтралізації загроз
Кадрові	<ul style="list-style-type: none"> – низький професійний рівень керівників; – відтік кваліфікованих кадрів; – низька компетентність персоналу. 	<ul style="list-style-type: none"> – підготовка кадрів; – розробка системи компетенцій та їх оцінки для апарату управління; – створення «кадрового резерву»; – розробка системи індивідуальних надбавок для висококваліфікованих кадрів.
Фінансові	<ul style="list-style-type: none"> – вибір ненадійних партнерів та інвесторів; – низька ліквідність та платоспроможність; – нестача власних оборотних коштів. 	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка ділової репутації та оцінка фінансового стану партнерів та інвесторів підприємства; – контроль графіка погашення дебіторської та кредиторської заборгованості; – контроль за станом запасів та їх нормування.
Соціально - економічні	<ul style="list-style-type: none"> – порушення комерційної таємниці; – наявність величезної кількості документації та погоджень; – низька ділова репутація. 	<ul style="list-style-type: none"> – створення служби безпеки; – розробка системи доступу до інформації; – участь у соціальних та благодійних програмах розвитку підприємства; – виконання договірних зобов'язань.
Виробничо-збутові та інноваційні	<ul style="list-style-type: none"> – високий знос основних фондів; – низький технічний та технологічний рівень виробництва; – відсутність інновацій. 	<ul style="list-style-type: none"> – заміна морально та фізично застарілого обладнання; – впровадження нових інноваційних технологій виробництва; – пошук раціональних ідей виробництва всередині підприємства, через систему матеріального стимулювання працівників.
Політико-правові	<ul style="list-style-type: none"> – нестабільна політична ситуація; – часта зміна законодавства. 	<ul style="list-style-type: none"> – диверсифікована система виробництва; – відстеження змін у системі законодавства.

З метою підвищення економічної безпеки підприємства за допомогою застосування спеціальних методів, прийомів, важелів, інструментів, що дозволяють знизити або нівелювати дестабілізуючий вплив факторів на підприємство пропонується використовувати концептуальну модель управління економічною безпекою підприємства при не-

технологічному відтворенні (рис. 2). У процесі розробки концептуальної моделі пропонується використовувати інструментарій системного та інституційно-еволюційного підходів, а також основні організаційні принципи, різноманіття впливу факторів економічної безпеки, а також функції та способи управління економічною безпекою підприємства.

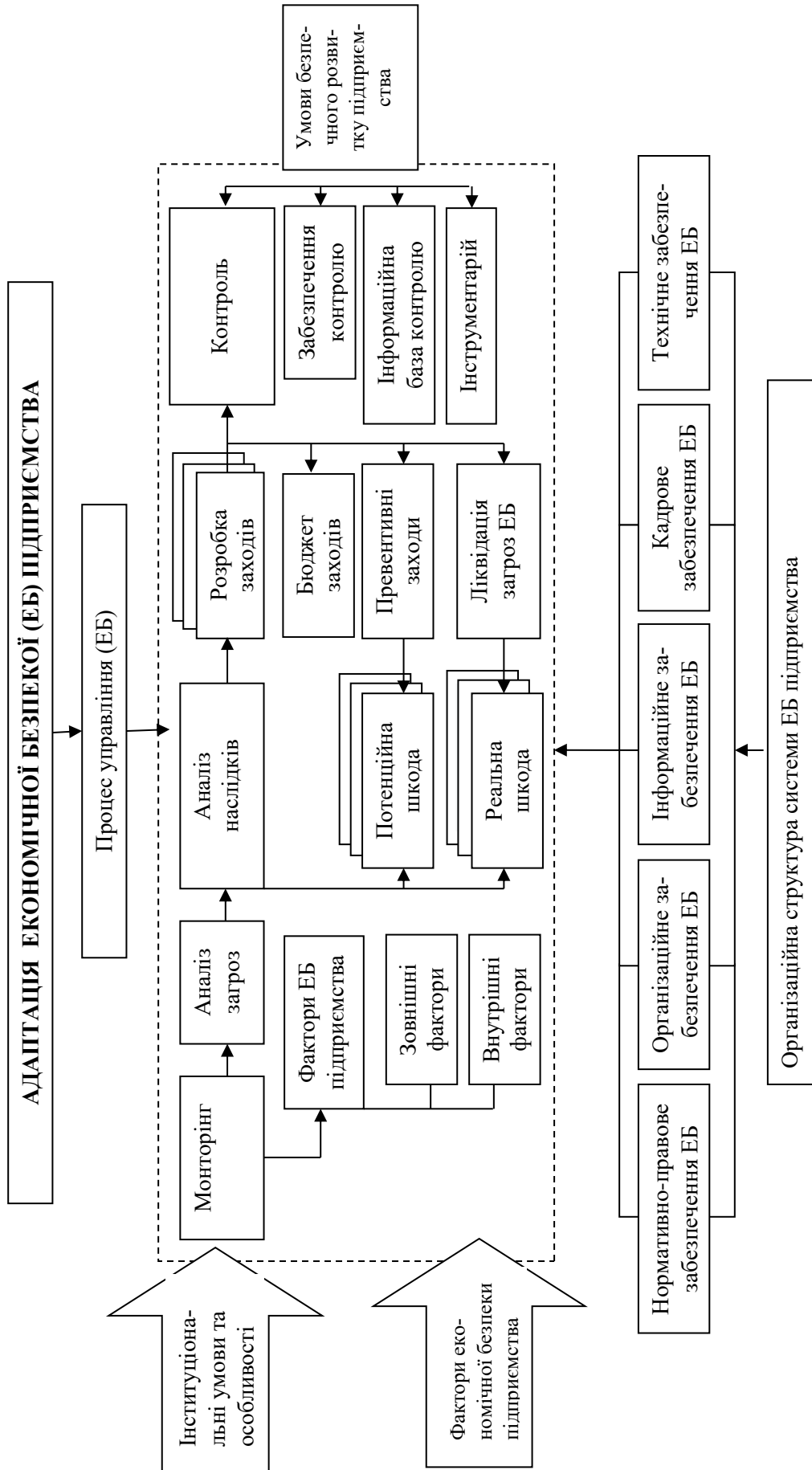


Рис. 2. Концептуальна модель управління економічною безпекою підприємства при неотехнологічному відтворенні

Запропонована концептуальна модель характеризується тим, що у ній відображені найважливіші компоненти системи управління економічною безпекою підприємства, а саме: 1) процеси управління, що забезпечують регламентацію, організаційний контроль, концентрацію сил та ресурсів з метою підвищення рівня економічної безпеки підприємства; 2) організаційна структура управління економічною безпекою підприємства, яка включає сукупність підрозділів та служб підприємства, що реалізують функції щодо нормативно-правового, інформаційного, організаційного, кадрового та технічного забезпечення підприємства.

Слід зазначити, що ефективно управління економічною безпекою підприємства при неотехнологічному відтворенні має велике значення не лише для підвищення стійкості та конкурентоспроможності підприємства, а й для реалізації економічних та соціальних переваг на регіональному та міжнародному рівні.

Висновки. Адаптація економічної безпеки підприємства є не лише дуже важливою базою ефективного розвитку підприємства, а й дуже складною, багатокомпонентною системою. Основні сили, що протидіють економічній безпеці є її загрози. Одним із способів зниження економічних загроз є вдосконалення організації виробничих процесів. Підвищення економічної безпеки впливає на результативність діяльності конкретного економічного суб'єкта.

Але щоб система економічної безпеки була адаптивною і, отже, відрізнялася від звичайної системи, в умовах, що дестабілізують розвиток, система економічної безпеки, з одного боку, враховує в загальній системі управління підприємством, через галузеві особливості і масштаб його діяльності, стадії життєвого циклу функціонування, наявність або відсутність міжнародної діяльності, активності, а з другого, обумовлена поліпшенням його стійкістю до потенційно можливих загроз, підтриманням стабільності ринків та ліквідності на достатньому рівні. Також посилення економічної безпеки підприємства можливе на підставі підвищення його прибутковості і конкурентоспроможності через впровадження в діяльність новітніх інформаційних технологій та сучасне обладнання;

підтримувати кваліфікацію співробітників на необхідному рівні і оптимізувати розподіл функціонального навантаження; забезпечити ефективні заходи безпеки капіталу, співробітників і ділових інтересів.

Література

1. Ареф'єва О.В., Побережна З.М. Холістичне управління адаптивністю підприємства в умовах циклічної економіки. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 64-70.
2. Данілова Е.І. Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки реалізації системи економічних інтересів авіатранспортних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 217-222.
3. Денисенко М.П., Колісніченко П.Т. Пріоритетні напрями посилення економічної безпеки. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 31-35.
4. Залізнюк В.П., Сафонік Н.П., Кая А.С. Превентивне управління економічною безпекою в умовах ведення міжнародного бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Випуск 41. С. 42-46.
5. Залуцька Х.Я. Концептуальні аспекти управління диверсифікаційно-інтеграційним розвитком підприємств в умовах неотехнологічного відтворення. *Проблеми економіки*. 2020. №4. С. 164-170.
6. Колісніченко П.Т. Науково-методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 16. С. 38-44.
7. Кривобок К.В. Обґрунтування сучасного підходу щодо адаптації підприємства до нестійкого зовнішнього середовища [Електронний ресурс]. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 412-420.
8. Орлик О.В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків. Тренди та інновації в сучасній економіці: Колективна монографія / За ред. О.С. Іванілова. Харків: ХНУБА, 2015. С. 154-165.
9. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Кравчук Н.М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 64-69.
10. Прохорова В., Крутова А., Дяченко К. Економічна безпека підприємств України в умовах дестабілізаційного розвитку. *Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Економіка»*. 2022. Випуск 14(28).
11. Смерічевський С.Ф., Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т. Формування стратегічних рішень при управлінні змінами на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2022. № 6. С. 108-117.
12. Тульчинська С.О., Солосіч О.С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах воєнного стану. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. №3(79). С. 97-102.
13. Kuzior, A.; Arefiev, S., Poberezhna, Z. (2023). Informatization of innovative technologies for ensuring macroeconomic trends in the conditions of a

circular economy. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 9(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.oiotmc.2023.01.001>

14. Lepeyko T., Oviechkina O., Shkoda M., Babiy L., Goncharenko I. The security aspect of the modeling of financial monitoring and accounting of the innovation cluster economic activity. *Journal of Hygienic Engineering & Design*. 2023, Vol. 42, p. 388-398. 11 p.

15. Vasiutkina N., Vavdiichyk I., Kondratiuk O. Environmental security of Ukraine: integrative aspect. *The EU Cohesion policy and healthy national development: Management and promotion in Ukraine: monograph / Edited by N. Letunovska, L. Saher, A. Rosokhata*. 2023. P. 168-178.

References

1. Arefieva, O.V., & Poberezhna, Z.M. (2021). Kholistychne upravlinnia adaptivnisti pidpriemstva v umovakh tsyklichnoi ekonomiky. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, (18), 64-70.

doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.247229

2. Danilova E.I. (2020). Metodychni pidkhid do otsiniuvannya ekonomichnoi bezpeky realizatsii systemy ekonomichnykh interesiv aviatransportnykh pidpriemstv. *Biznes Inform*, (3), 217-222.

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-217-222>

3. Denysenko, M.P., & Kolisnichenko, P.T. (2017). Priorityetni napriamy posylennia ekonomichnoi bezpeky. *Ekonomika ta derzhava*, (3), 31-35.

4. Zalizniuk, V.P., Safonik, N.P., & Kaia, A.S. (2022). Preventyvne upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu v umovakh vedennia mizhnarodnoho biznesu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosny ta svitove hospodarstvo*, Issue 41, 42-46.

<https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-41-8>

5. Zalutka, Kh.Ya. (2020). Kontseptualni aspekty upravlinnia dyversyfikatsiino-intehratsiynym rozvytkom pidpriemstv v umovakh neotekhnolohichnoho vidtvorennia. *Problemy ekonomiky*, (4), 164-170.

<http://dx.doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-164-170>

6. Kolisnichenko, P.T. (2017). Naukovometodychni pidkhody do otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (16), 38-44.

7. Kryvobok, K.V. (2018). Obhruntuvannya suchasnoho pidkhodu shchodo adaptatsii pidpriemstva

do nestiykoho zovnishnioho seredovyschcha. *Ekonomika ta suspilstvo*, (14), 412-420.

8. Orlyk, O.V. (2015). Analiz faktoriv vplyvu na ekonomichnu bezpeku pidpriemstv ta metody zakhystu vid zahroz i neutralizatsii yikh naslidkiv. *Proceedings from: Trendy ta innovatsii v suchasni ekonomitsi*. O.S. Ivanilov (Ed.). (pp. 154-165). Kharkiv: KhNUBA.

9. Piletska, S.T., Korytko, T.Iu., & Kravchuk, N.M. (2022). Mekhanizm zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1(42), 64-69.

[https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).64-69](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).64-69)

10. Prokhorova, V., Krutova, A., & Diachenko, K. (2022). Ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy v umovakh destabilizatsiinoho rozvytku. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka» Seriya «Ekonomika»*, Issue 14(28).

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-10)

11. Smerichevskiy, S.F., Arefieva, O.V., & Piletska, S.T. (2022). Formuvannya stratehichnykh rishen pry upravlinni zminamy na pidpriemstvi. *Biznes Inform*, (6), 108-117.

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-6-108-117>

12. Tulchynska, S.O., & Solosich, O.S. (2022). Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, 3(79), 97-102.

<https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-14>

13. Kuzior, A.; Arefiev, S., & Poberezhna, Z. (2023). Informatization of innovative technologies for ensuring macroeconomic trends in the conditions of a circular economy. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 9(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.oiotmc.2023.01.001>

14. Lepeyko, T., Oviechkina, O., Shkoda, M., Babiy, L., Goncharenko, I. (2023). The security aspect of the modeling of financial monitoring and accounting of the innovation cluster economic activity. *Journal of Hygienic Engineering & Design*. 2023, Vol. 42, p. 388-398. 11 p.

15. Vasiutkina, N., Vavdiichyk, I., Kondratiuk, O. (2023). Environmental security of Ukraine: integrative aspect. (pp. 168-178). *The EU Cohesion policy and healthy national development: Management and promotion in Ukraine*. N. Letunovska, L. Saher, A. Rosokhata (Eds.).

SCIENTIFIC-METHODICAL APPROACH TO THE FORMATION OF ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

V. Ye. Kalyniuk, Post-graduate Student, National Aviation University

Methods. The research is based on the use of a systemic approach, which is applied in the construction of the conceptual model of the adaptation of economic security management of an enterprise in the conditions of neo-technological reproduction.

Results. The article outlines the need for the formation of an analytical base and diagnostic tools for assessing the quality of business processes, taking into account the economic security system

of the enterprise, neo-technologies and neo-ideas, which open up opportunities to ensure the successful functioning of the enterprise in the conditions of neo-technological reproduction. The key differences of the adaptive system of economic security of the enterprise are highlighted, namely: its ability to take into account in the general system of enterprise management its branch specifics and the scale of its activity, stages of the life cycle of operation, the presence or absence of international activity, on the one hand, and its resistance to potentially possible threats, maintaining market stability and liquidity at a sufficient level, on the other hand.

Novelty. The conceptual model of the adaptation of the management of economic security of the enterprise in the conditions of neo-technological reproduction has been created, which is based on institutional conditions and specifics of its functioning, as well as factors influencing economic security and system-providing components.

Practical value of the research lies in the possibility of using its results to create a system of economic security of the enterprise in the conditions of neo-technological reproduction.

Keywords: economic security, enterprises, influencing factors, conceptual model, neo-technological reproduction, adaptation, threats, neo-technologies, neo-ideas.

Надійшла до редакції 02.09.23 р.